

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

KATEDRA ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO I ARMII

ASG WP wewn. 3690/82

Egz. nr 1

Mjr dypl. Wincenty TOMASZEWSKI
ORGANIZACJA I PROWADZENIE
OBRONY AKTYWNEJ PRZEZ DYWIZJĘ
STANÓW ZJEDNOCZONYCH AP

Skrypt

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP

45400

WARSZAWA

1982

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

KATEDRA ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO I ARMII ~~OBROTU~~
~~...~~

ASG WP wewn. 3690/82

Egz. nr 1

Mjr dypl. Wincenty TOMASZEWSKI

ORGANIZACJA I PROWADZENIE OBRONY AKTYWNEJ PRZEZ DYWIZJĘ STANÓW ZJEDNOCZONYCH AP

Skrypt

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP

Instytut Sztabów Specjalnych

45400

WARSZAWA

1982

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

KATEDRA ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO I ARMII OBCYCH

ASG WP wewn. 3690/82

JAWNE

"ZATWIERDZAM"
SZEF KATEDRY RW i AO

płk dypl. Bolesław SZCZEPANIAK

PODSTAWA
Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 roku
art. 86 ust. 2
(Dz.U. RP Nr 11 poz. 85)
.....
podpis

Egz.nr ....

1

Mjr dypl. Wincenty TOMASZEWSKI

ORGANIZACJA I PROWADZENIE OBRONY AKTYWNEJ PRZEZ DYWIZJE
STANÓW ZJEDNOCZONYCH AP

Skrypt

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Biuletynu Informacyjnego

45400

WARSZAWA

1982

SPIS TREŚCI

	Str.
W S T Ę P	3
1. Formy i zasady działań obronnych	4
2. Istota obrony aktywnej	7
3. Organizacja obrony aktywnej przez dywizję	8
3.1. Elementy ugrupowania bojowego, ich skład i przeznaczenie	8
3.2. Elementy inżynierskiej rozbudowy rejonu obrony dywizji w obronie aktywnej	11
4. Prowadzenie walki obronnej	12
4.1. Prowadzenie walki obronnej przez batalionowe zgrupowanie bojowe	12
4.2. Prowadzenie obrony aktywnej przez dywizję	19
ZAKOŃCZENIE	25
SCHEMATY: Nr 1 - Istota obrony aktywnej	28
Nr 2 - Manewr siłami i środkami na zagrożony kierunek.	28
Nr 3 - Ugrupowanie bojowe dywizji w obronie aktywnej.	29
Nr 4 - Batalionowe zgrupowanie bojowe w obronie rejonu działań bojowych.	30
Nr 5 - Działania wojsk osłonowych w pasie przesłania- nia	31

OWA WYKONANA
PRZEZ
1950

W S T ę P

Dążąc do uzyskania przewagi militarnej nad państwami socjalistycznymi, dowództwo sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych AP doskonali i umacnia nie tylko struktury organizacyjne, systemy dowodzenia oraz uzbrojenie i sprzęt bojowy sił lądowych, lecz także zasady taktyki prowadzenia działań bojowych w warunkach współczesnego pola walki.

Uznając natarcie za podstawowy rodzaj działań bojowych i przygotowując do niego swoje wojska, dowództwo amerykańskich sił lądowych nie rezygnuje jednocześnie z teoretycznego przygotowywania obrony, która zgodnie z regulaminem FM 100-5^{1/} może być prowadzona w celu:

- załamania natarcia wojsk przeciwnika;
- zachowania siły żywej oraz obiektów i urządzeń, a także aktywności;
- utrzymanie obiektów o znaczeniu taktycznym lub politycznym;
- uzyskanie na czasie;
- koncentracji sił na innym kierunku
- wyczerpania wojsk przeciwnika przed jego przejściem do działań zaczepnych;
- kontroli ważnego terenu;
- zmuszenie przeciwnika do ześrodkowania sił, tak by stały się bardziej wrażliwe na uderzenia ogniowe.

Przy opracowywaniu licznych wariantów działań obronnych w ostatnim czasie szczególną uwagę poświęca się tzw. obronie aktywnej, która uważana jest za jedno z ostatnich osiągnięć teoretycznej myśli wojskowej Zachodu.

Stąd też celem niniejszego skryptu jest przedstawienie poglądów teoretyków wojskowych Stanów Zjednoczonych na organizację i prowadzenie obrony aktywnej przez dywizję, a ponadto zapoznanie z nowo określonymi podstawowymi zasadami działań obronnych.

1/ Regulamin polowy sił lądowych Stanów Zjednoczonych FM 100-5.
Szt.Gen. 939/79.

1. Formy i zasady działań obronnych

Dotychczas w siłach zbrojnych Stanów Zjednoczonych AP występowały dwie formy obrony: obrona rejonu i obrona ruchowa. Podstawowe różnice między wymienionymi formami polegają na różnym ugrupowaniu broniących się wojsk, inżynieryjnej rozbudowie terenu oraz sposobach prowadzenia działań obronnych.

Obrona rejonu polega na utrzymaniu w określonym czasie ważnych odcinków terenu w oparciu o maksymalne wykorzystanie środków ogniowych /przede wszystkim jądrowych/, sił i środków pierwszego rzutu oraz inżynieryjnej rozbudowy terenu.

Celem obrony rejonu jest dążenie do załamania natarcia przeciwnika przed przednim skrajem i utrzymanie bronionego rejonu.

Cechą charakterystyczną tej formy obrony jest inżynieryjne przygotowanie bronionego rejonu i punktów oporu do obrony określonej. Większość sił i środków /około 2/3/ wydziela się do pierwszego rzutu, pozostałe siły /1/3/, stanowiące drugi rzut /odwód ogólnowojskowy/, są przeznaczone do pogłębienia obrony lub wykonania kontrataku w celu zatrzymania natarcia lub odzyskania utraconego terenu.

Obrona ruchowa opiera się na wszechstronnym stosowaniu broni jądrowej, szybkim wykorzystywaniu rezultatów uderzeń jądrowych przez wykonanie kontrataków /przeciwuderzeń/ silnymi odwodami w głębi obrony w celu rozbitcia głównego zgrupowania wojsk przeciwnika w przygotowanych wcześniej rejonach i stworzenia korzystnych warunków przejścia do natarcia.

Istotą tej formy obrony jest dążenie do utrzymania inicjatywy oraz zamiar rozbitcia nacierających wojsk przeciwnika ogniem i kontratakami w głębi ugrupowania obronnego w tzw. "worku ogniowym". Stosownie do takiego zamiaru obrońca zakłada czasowe oddanie terenu, na który wojska przeciwnika powinny być celowo wciągnięte. Jej cechą charakterystyczną jest wydzielenie większości sił i środków /około 2/3/ do zgrupowania uderzeniowego mającego wykonać kontratak /przeciwuderzenie/, natomiast do obrony czołowych rubieży pozostawia się 1/3 sił. Takie ugrupowanie stwarza dogodne warunki przejścia do natarcia.

Analizując zalety i wady wymienionych rodzajów obrony, amerykańscy teoretycy wojskowi wskazują na bardzo istotną ich wadę, która polega na tym, że w obydwu wypadkach zamierza się rozwijać siły i środki w czasie, we wcześniej określonych rejonach /kierunkach, odcinkach/ terenu, w oparciu o przewidywane działania przeciwnika, a przede wszystkim w oparciu o przewidywany główny kierunek jego uderzenia. Oznacza to, że gdy

strona nacierająca zdoła ujawnić organizację takiej obrony i określić rejon zgrupowania głównych sił, co przy współczesnych środkach rozpoznania łatwo osiągnąć, wówczas może ona wykonać uderzenie na najsłabszym odcinku, /kierunku/ a wtedy wszystkie wysiłki broniącego się mogą okazać się nieskuteczne.

Potwierdzeniem tej tezy są liczne przykłady z okresu drugiej wojny światowej. Na przykład linia Maginota, którą przygotowywano przez wiele lat przed wojną i obsadzono wojskami francuskimi na początku wojny, nie spełniała swojej roli z powodu obejścia jej przez wojska hitlerowskie od północy. Drugim przykładem jest uwięziony powódzeniem desant wojsk angloamerykańskich w Normandii, a następnie rozbite wojsk niemieckich na terytorium Francji. Rejon wysadzenia i kierunek głównego uderzenia silnego desantu morskiego były wybrane z boku od rejonu ześrodkowania zasadniczego zgrupowania wojsk hitlerowskich, co w dużej mierze przesądziło o powodzeniu nacierających.

Uwzględniając powyższe, zachodni specjaliści wojskowi w minionych latach czynili intensywne poszukiwania takiej formy obrony, która pozwoliłaby uniknąć możliwych błędów w ocenie przewidywanych działań przeciwnika i we wszystkich wypadkach zapewniłaby wykorzystanie własnych sił i środków na decydującym odcinku - na kierunku głównego uderzenia przeciwnika tak, aby przeciwstawić mu całą moc własnych sił i w ten sposób wykonać zadanie rozbicia przeważających jego sił.

Zdaniem amerykańskich specjalistów wojskowych właśnie taką formą obrony jest obrona aktywna.

Równoległe z poszukiwaniem nowej formy obrony amerykańscy teoretycy wojskowi określili nowe zasady współczesnych działań obronnych. Za podstawowe z nich uważa się:

- znajomość przeciwnika;
- prowadzenie obserwacji pola walki;
- koncentrację sił i środków w odpowiednim miejscu i czasie;
- współdziałanie wszystkich rodzajów wojsk i służb.

a/ znajomość przeciwnika - wychodząc z założenia, że na przyszłym polu walki pododdziały i oddziały sił lądowych Stanów Zjednoczonych będą walczyły z dobrze zorganizowanymi, wyszkolonymi i wyposażonymi oddziałami i pododdziałami armii państw Układu Warszawskiego, znajomość przeciwnika traktowana jest jako naczelną zasadą prowadzenia działań obronnych podobnie zasada ta traktowana jest w działaniach zaczepnych, gdyż warunkuje ona odniesienie sukcesu.

Stąd też od każdego dowódcy /bez względu na szczebel organizacyjny/ wymagana jest doskonała znajomość uzbrojenia i techniki bojowej przeciwnika oraz jego taktyki działania.

b/ prowadzenie obserwacji pola walki^{1/} - zasada ta łączy się z pierwszą i z niej również wynika możliwość zastosowania trzeciej, gdyż brońący się, słabszy liczebnie musi wiedzieć, gdzie skoncentrować swoje siły i środki. Jeżeli nie wykona tego lub da się zaskoczyć, może ponieść porażkę. Stąd też w celu zrównoważenia liczebnej przewagi nacierających wojsk przeciwnika za niezbędne uważa się prowadzenie obserwacji pola walki od czasu przygotowywania przeciwnika do natarcia aż do jego załamania.

Prowadzenie obserwacji pola walki będzie organizowane i prowadzone na wszystkich szczeblach organizacyjnych. Za idealne uważa się rozwinięcie wszystkich sił rozpoznania na długo przed rozpoczęciem natarcia przez przeciwnika, gdyż pozwoliłoby to kontrolować wszystkie jego sieci radiowe, lokalizować i identyfikować urządzenia radioelektroniczne, kontrolować i rejestrować ruchy wojsk, zaopatrzenia itp. Jednak w większości wypadków tylko część sił i środków rozpoznania, namierzania i innych źródeł informacji o przeciwniku będzie mogła być wykorzystana, a ponadto nie wszystkie uzyskują zadowalające wyniki. Stąd też dowódcy wszystkich szczebli dowodzenia są przygotowywani do podejmowania decyzji w oparciu o niekompletne dane o przeciwniku.

o/ koncentracja sił i środków w odpowiednim miejscu i czasie - podejmując decyzję, dowódcy poszczególnych szczebli dowodzenia będą opierać się na wynikach działania ogniów rozpoznawczych oraz analizie zdobytych informacji o przeciwniku. W decyzji dowódcy będą określać dokładnie czas i miejsce koncentracji swoich sił oraz ich ilość niezbędną do odparcia natarcia przeciwnika w głównym rejonie obrony. Praktyczną wskazówką, której będzie przestrzegał każdy dowódca, jest uzyskanie stosunku sił 1 do 3. Przewiduje się również, przy wykorzystaniu silnego wsparcia lotniczego i artyleryjskiego oraz właściwego wykorzystania warunków terenowych, prowadzenie działań obronnych przez krótki okres czasu przy stosunku sił 1 do 5. Zawsze jednak celem działań we współczesnej obronie będzie skoncentrowanie odpowiedniej ilości różnego rodzaju sił, aby załamać zmasowane natarcie czołgów i wozów bojowych przeciwnika.

Dopuszcza się również podejmowanie ryzyka osłabiania skrzydeł z jednoczesnym zabezpieczeniem opuszczonych rejonów /pozycji/ uderzeniami

-----
1/ Określoną w regulaminie FM 100-5 zasadę prowadzenia obserwacji pola walki należy utożsamiać z prowadzeniem rozpoznania.

lotnictwa i śmigłowców ppanc oraz pododdziałami rozpoznawczymi.

Wykonanie koncentracji sił i środków w odpowiednim czasie umożliwia przede wszystkim wysocze manewrowy sprzęt bojowy, w jaki wyposażone są amerykańskie siły lądowe. Ponadto na czas koncentracji wpływać będzie odpowiednio wcześniej powzięta przez dowódcę decyzja o jej wykonaniu oraz zapewnienie ciągłej, niezawodnej łączności.

d/ współdziałanie wszystkich rodzajów wojsk - podobnie jak w przypadku natarcia dużego znaczenia we współczesnej obronie nadaje się współdziałaniu, zwłaszcza współdziałaniu czołgów i piechoty zmechanizowanej.

Potrzeba ciągłego, ścisłego współdziałania czołgów i piechoty zmechanizowanej w sposób naturalny zmuszać będzie dowódców poszczególnych szczebli dowodzenia, a w szczególności dowódców brygad, do organizowania batalionowych zgrupowań bojowych. Zgrupowania pancerne będą organizowane i wykorzystywane w terenie dogodnym do użycia czołgów, zaś zmechanizowane - na skrzydłach i w terenie trudno dostępnym. Podobnie problem ten występuje na szczeblu batalionu. Dowódca batalionowego zgrupowania bojowego może pozostawić samodzielnie działające kompanie czołgów i piechoty zmechanizowanej, powinien jednak zorganizować ścisłe współdziałanie między nimi lub też dokonać ich połączenia. Na szczeblu niższym łączenie czołgów i piechoty jest niewskazane. W każdym przypadku łączenie pododdziałów oparte będzie na planie prowadzenia walki.

2. Istota obrony aktywnej

Dotychczasowe publikacje traktujące o obronie aktywnej pozwalają stwierdzić, że przeważa pogląd, iż ta forma obrony może występować w toku prowadzenia działań bojowych w początkowym okresie wojny na Europejskim Teatrze Wojny. Jednak nie należy wykluczać możliwości zastosowania tej formy w innym okresie wojny i na innym teatrze działań.

Istota obrony aktywnej polega na równomiernym rozmieszczeniu broniących się wojsk w całym pasie obrony. Rozmieszczenia dokonuje się przed rozpoczęciem natarcia przez przeciwnika, gdy nie jest znany jego zamiar działań, zwłaszcza zaś kierunek głównego uderzenia. Z chwilą rozpoczęcia natarcia przez przeciwnika i w miarę wykrywania kierunku głównego uderzenia broniący się wykonują szybki manewr oddziałami i pododdziałami wzdłuż frontu, z pasa przesłaniania i z głębi obrony na zagrożony kierunek, tworząc w ten sposób wymagany stosunek sił i ugrupowanie sił i środków, pozwalające pomyślnie prowadzić działania bojowe przeciwko przeważającemu liczebnie przeciwnikowi. W ten sposób na 1/5 szerokości swojego pasa obrony dywizja będzie posiadać około 3/4 całości sił, tj.

6-8 batalionów, co pozwoli na załamanie natarcia około 20-25 batalionów piechoty i do 600 czołgów, przy utrzymaniu stosunku sił 3:1 na korzyść przeciwnika. Zatem obrona aktywna będzie opierać się na ścisłym połączeniu siły ognia z manewrem siłami na zagrożony kierunek w powiązaniu z umiejętnym wykorzystaniem terenu. Celem działania broniącego się będzie zmuszenie nacierającego do wczesniejszego rozwinięcia swojego ugrupowania bojowego, ujawnienia kierunku głównego uderzenia, zadanie przeciwnikowi maksymalnych strat w ludziach i sprzęcie bojowym i zapewnienie wojskownym własnym niezbędnego czasu do wykonania manewru, rozwinięcia sił i zorganizowania obrony w głównym rejonie obrony.

3. Organizacja obrony aktywnej przez dywizje

3.1. Elementy ugrupowania bojowego, ich skład i przeznaczenie

Dywizja w obronie aktywnej ugrupowuje się zazwyczaj w trzech rejonach:

- pasie przesłaniania;
- głównym rejonie obrony;
- rejonie rozmieszczenia tyłów i odwodów /tyłowym rejonie obrony/.

W rejonach tych organizuje następujące elementy ugrupowania bojowego:

- wojska osłonowe;
- pierwszy rzut /brygady rozmieszczone w głównym rejonie obrony/;
- odwód ogólnowojskowy;
- dywizyjne zgrupowanie artylerii polowej;
- dywizyjne zgrupowanie środków OPL;
- odwody specjalne /ppanc, inżynieryjny, chemiczny/.

Dywizja może otrzymać następujące wzmocnienie:

- brygadę artylerii polowej w składzie do pięciu dywizjonów, w tym trzy dywizjony hb 155 mm i po jednym dywizjonie armat 175mm i hb 203,2mm
- batalion inżynieryjno-saperski i ewentualnie inne środki i siły.

Do wojsk działających w pasie przesłaniania przewiduje się wydział: batalion rozpoznawczy i z każdej brygady jedno-dwa batalionowe zgrupowania bojowe. Oprócz tego w pasie przesłaniania mogą działać jeden-dwa bataliony rozpoznawcze z rppanc korpusu. Działania bojowe wojsk osłonowych będą wspierane uderzeniami lotnictwa taktycznego, a ponadto na ich korzyść działać będą pododdziały walki radioelektronicznej.

Ogółem ze składu dywizji do wojsk osłonowych może być wydzielonych od trzech do pięciu batalionowych zgrupowań bojowych, co stanowi 30-40% wszystkich jej sił i środków.

Siły wyznaczone do działania w składzie wojsk osłonowych w pasie przesłaniania przeznaczone są do wykonania następujących zadań:

- zmuszenie przeciwnika do ujawnienia swoich sił, ugrupowania, kierunku głównego uderzenia oraz rozpoczęcia zasadniczych działań zaczepnych;

- zmylenie przeciwnika lub niedopuszczenie do określenia przez niego siły, ugrupowania i rozmieszczenia wojsk własnych, szczególnie pododdziałów zajmujących pozycje w głównym rejonie obrony;

- pozbawienie przeciwnika osłony przeciwlotniczej lub zmuszenie go do przegrupowania jej środków przed rozpoczęciem natarcia na główny rejon obrony;

- zyskanie na czasie, by siły główne mogły się przegrupować, rozwinąć i przygotować do prowadzenia działań w głównym rejonie obrony.

Pierwszy rzut dywizji - do pierwszego rzutu dywizji wydziela się wszystkie trzy brygady.

Siły wyznaczone do pierwszego rzutu dywizji przeznaczone są do ostatecznego rozbicia nacierającego przeciwnika w głównym rejonie obrony poprzez wykonanie szybkiego manewru na kierunek głównego uderzenia przeciwnika i zadanie mu maksymalnych strat.

Jeżeli teren w pasie obrony dywizji jest czołgodostępny, to brygadam mogą być wyznaczone jednakowe pod względem szerokości pasy obrony, zaś wykonanie manewru w toku walki obronnej w celu osiągnięcia odpowiedniego stosunku sił i środków /1:3/ będzie uzależnione od ustalenia kierunku głównego uderzenia przeciwnika.

Natomiast gdy w pasie obrony dywizji istnieje tylko jeden czołgodostępny kierunek i przypuszcza się, że właśnie tam przeciwnik wykona główne uderzenie, wówczas dowódca dywizji określa /wyznacza/ pasy obrony brygad w taki sposób, żeby zasadnicza ilość sił i środków walki dywizji była rozmieszczona właśnie na tym kierunku.

Odwód ogólnowojskowy - do odwodu ogólnowojskowego mogą być wyznaczone jedno - dwa batalionowe zgrupowania bojowe. Jest to 2-3 krotnie mniej niż w pozostałych formach obrony. W niektórych wypadkach do odwodu dywizji może być wyznaczona brygada. Będzie to miało miejsce wówczas, gdy zgodnie z decyzją dowódcy korpusu armijnego dowódca dywizji organizującej obronę na głównym kierunku obrony korpusu rozmieści podległe mu brygady w głębi obrony. Przy tym brygada rozmieszczona w tylnym rejonie obrony dywizji będzie jednocześnie odwodem dywizyjnym i korpuśnym, ale dowódca dywizji nie może jej wykorzystać bez zezwolenia dowódcy korpusu.

W brygadach i batalionach odwody są organizowane wówczas, gdy nie jest organizowany odwód dywizyjny.

Zgrupowanie artylerii polowej - jako element ugrupowania bojowego dywizji składa się z:

- artylerii wsparcia ogólnego;
- artylerii wsparcia bezpośredniego;
- artylerii wzmocnienia.

W skład artylerii wsparcia ogólnego i wzmocnienia wejść organiczne i przydzielone dywizyjny haubic 203,2 mm, armat 175 mm i niekiedy 155mm haubic samobieżnych.

Do bezpośredniego wsparcia brygad wydziela się dywizyjny haubic 155 mm, po jednym na każdą brygadę.

Natomiast do bezpośredniego wsparcia artyleryjskiego działają wojsk osłonowych organizuje się tymczasowe formacje artyleryjskie, np.: brygadę artylerii polowej w składzie 3-4 dywizjonów artylerii lub artyleryjskie grupy taktyczne w składzie do dywizjonu artylerii. Artyleryjska grupa taktyczna może wspierać ogniem walkę jednego batalionowego zgrupowania bojowego prowadzącego działania bojowe w składzie wojsk osłonowych.

Ogółem w pasie przesłaniania może działać 40-50% organicznej i przydzielonej artylerii. Jest to również jedna z właściwości obrony aktywnej.

Zgrupowanie wojsk OPL - przeznaczone jest do osłony od uderzeń z powietrza najważniejszych obiektów w pasie obrony dywizji, takich jak: SD dywizji; dywizyjny artylerii wsparcia ogólnego; batalionowe zgrupowania bojowe w pasie przesłaniania, w zasadniczym rejonie obrony i pododdziały tyłowe dywizji. Zadania obrony przeciwlotniczej w pasie obrony dywizji wykonuje /realizuje/ dywizjon artylerii przeciwlotniczej CHAP-PARAL-VULCAN i wspierający dywizjon rakiet przeciwlotniczych HAWK.

Odwód przeciwpancerny - organizowany będzie na bazie batalionu lotniczego. Przeznaczony jest do walki z nacierającymi czołgami i innymi pojazdami opancerzonymi przeciwnika na głównym kierunku jego uderzenia. Może być również wykorzystany do osłony osłabionych odcinków /rubieży/ obronnych dywizji.

Odwód inżynieryjny - organizuje się w celu zabezpieczenia manewru wojsk własnych i ograniczenia ruchliwości wojsk przeciwnika poprzez stawianie licznych zapór inżynieryjnych na drogach jego manewru. Odwód inżynieryjny organizowany będzie na bazie etatowego lub przydzielonego batalionu inżynieryjno-saperskiego.

3.2. Elementy inżynieryjnej rozbudowy rejonu obrony dywizji w obronie aktywnej

Teren w pasie obrony dywizji rozbudowuje się pod względem inżynieryjnym, przygotowując następujące elementy:

- pas przesłaniania;
- główny rejon obrony;
- tyłowy rejon obrony.

Pas przesłaniania - organizowany jest na głębokość 15-50 i więcej km rozkazem dowódcy korpusu. Działające w pasie przesłaniania wojska osłonowe mogą znajdować się w podległości dowódcy korpusu, dywizji lub pierwszorzutowych brygad. Jedną z cech charakterystycznych obrony aktywnej jest brak w pasie przesłaniania pozycji ubezpieczeń ogólnych, które występują w pasie przesłaniania w obronie ruchowej i rejonu. W zamian za to przewiduje się organizować tak zwaną rubież współdziałania wojsk osłonowych.

Dowódca organizujący działania bojowe wojsk osłonowych określać będzie czas, w ramach którego wojska osłonowe będą bronić rubieży współdziałania.

Zgodnie z regulaminem polowym sił lądowych Stanów Zjednoczonych FM100-5 dowódcy brygad przejmują dowodzenie wojskami osłonowymi wówczas, gdy wycofają się one na rubież współdziałania odległą od przedniego skraju zasadniczego rejonu obrony 9-16 km.

W pasie przesłaniania wojska osłonowe będą przygotowywać rejonny prowadzenia działań bojowych lub pozycje bojowe, które w miarę dysponowania czasem mogą być rozbudowane pod względem inżynieryjnym.

Rejonny prowadzenia działań bojowych lub pozycje bojowe będą przygotowywane w obszarze całego pasa przesłaniania i rozmieszczone tak, by istniała możliwość wsparcia jednego pododdziału przez drugi. Ponadto między rejonami /pozycjami/ bojowymi będą wykonywane różnego rodzaju przeszkody i zapory inżynieryjne.

Główny rejon obrony - wyznaczony będzie przez dowódcę korpusu, włącznie z określeniem przebiegu przedniego skraju obrony. Tylną granicę głównego rejonu obrony stanowią tylne granice broniących się brygad, które wyznaczać będzie dowódca dywizji. Głębokość głównego rejonu będzie zwykle wynosić 10-25 km. W rejonie tym przewiduje się prowadzić podstawowe działania bojowe prowadzące do rozbięcia nacierającego przeciwnika. Przy określaniu jego granic będą brane pod uwagę właściwości terenu, sprzyjające rozbięciu przeciwnika i wykorzystaniu manewrowości

wojsk własnych. W głównym rejonie obrony rozmieszczone będą brygady I rzutu dywizji, które przygotowywać będą rejonny działań bojowych lub pozycje bojowe dla batalionowych zgrupowań bojowych.

W rejonach działań batalionowych zgrupowań bojowych będą organizowane pozycje bojowe kompanii i plutonów w liczbie nie mniej niż trzy, rozmieszczone wzdłuż frontu i w głąb ugrupowania.

Zazwyczaj pierwsza pozycja będzie zajmowana przez kompanijne zgrupowanie bojowe, druga będzie wyznaczona i przygotowana pod względem inżynieryjnym, a trzecia tylko wyznaczona i może być przeprowadzony jej rekonesans.

W celu utrzymania kluczowych odcinków terenu niektóre pozycje bojowe, zgodnie z rozkazem dowódcy dywizji /brygady/, mogą być rozbudowane tak jak punkty oporu, przy czym zakres prac fortyfikacyjnych będzie zależał od ilości dysponowanego czasu na ich wykonanie.

W głównym rejonie obrony będą wyznaczone i urządzone główne, zapasowe i tymczasowe stanowiska ogniowe artylerii polowej i przeciwlotniczej. Tymczasowe stanowiska ogniowe będą przygotowywane dla artylerii wspierającej wojska osłonowe podczas ich wycofywania się z pasa przesłaniania do głównego rejonu obrony.

Będą również w głównym rejonie obrony przygotowywane zapasowe rejonny działań bojowych /bądź zapasowe pozycje bojowe/, przewidziane do zajęcia przez batalionowe zgrupowania bojowe wycofujące się z pasa przesłaniania, a także dla tych pododdziałów, które zgodnie z planem będą je zajmować po wykonaniu manewru z innych kierunków, mniej narażonych na oddziaływanie przeciwnika.

Tyłowy rejon obrony - będzie przygotowywany za tylnym rejonem obrony brygad. Jego głębokość może wynosić 10-25 km, będzie rozciągał się od tylnej granicy brygad I rzutu w głąb ugrupowania dywizji. Do czasu ustalenia głównego kierunku uderzenia przeciwnika w tyłowym rejonie obrony dywizji rozmieszczać się będą odwody: ogólnowojskowy, przeciwpancerny, inżynieryjny oraz pododdziały tyłowe. Ponadto w rejonie tym będzie rozmieszczone SD dywizji a także niektóre odwody korpusu /jeden dwa bz-bcz/.

4. Prowadzenie walki obronnej

4.1. Prowadzenie walki obronnej przez batalionowe zgrupowanie bojowe

Zasady prowadzenia obrony aktywnej najlepiej jest rozpatrzeć na przykładzie batalionowego zgrupowania bojowego, które będzie organizo-

wane na okres prowadzenia walki decyzją dowódcy brygady.

Zgodnie z regulaminem polowym FM100-5 batalionowe zgrupowanie bojowe jest podstawowym elementem bojowym wojsk /str.91/.

Batalionowe zgrupowanie bojowe jest to czasowo sformowany element /formacja/ bojowy w składzie od dwóch do czterech kompanii czołgów i zmechanizowanych /tzw. manewrowych/ oraz pododdziałów innych rodzajów wojsk.

W zależności od rodzaju i liczby kompanii batalionowe zgrupowanie bojowe może przyjąć nazwę:

- pancernego - jeżeli w jego składzie występuje większa liczba kompanii czołgów;
- zmechanizowanego - jeżeli w jego składzie występuje większa liczba kompanii zmechanizowanych;
- mieszanego - jeżeli w jego składzie występuje jednakowa liczba kompanii czołgów i zmechanizowanych.

Oprócz kompanii czołgów i zmechanizowanych w skład batalionowego zgrupowania bojowego mogą wejść następujące pododdziały:

- rozpoznania;
- przeciwpancernych pocisków kierowanych;
- moździerzy;
- inżynieryjno-saperskie /do plutonu/;
- łączności;
- zabezpieczenia tyłowego.

W zależności od wykonywanego zadania walkę batalionowego zgrupowania bojowego może wspierać:

- dywizjon artylerii polowej;
- kompania śmigłowców przeciwpancernych;
- pluton dział przeciwlotniczych /VULCAN/;
- samoloty lotnictwa taktycznego.

Batalionowym zgrupowaniem dowodzi dowódca i sztab batalionu, na bazie którego zostało ono zorganizowane.

Prowadzą walkę w zasadniczym rejonie obrony, batalionowe zgrupowanie bojowe może otrzymać: rejon działań bojowych, rubież lub pas obrony.

Należy przypuszczać, że w większości wypadków batalionowe zgrupowanie bojowe otrzyma zadanie prowadzenia walki w rejonie działań bojowych. Szerokość i głębokość takiego rejonu będzie uzależniona od jego położenia w stosunku do przewidywanego kierunku głównego uderzenia przeciwnika. Jeżeli rejon ten będzie położony na przewidywanym głównym kierunku

uderzenia przeciwnika, to jego szerokość będzie mniejsza i odwrotnie. Na ogół wymiary rejonu działań bojowych mogą wynosić: szerokość - do 4 km, głębokość do 3 km.

W granicach wyznaczonego rejonu działań bojowych batalionowe zgrupowanie bojowe będzie wyznaczać i organizować kompanijne i plutonowe pozycje bojowe, przy czym dla każdej kompanii organizowane będą nie mniej niż trzy pozycje bojowe urzutowane w głąb. Z reguły pierwsza kompanijna pozycja bojowa będzie obsadzana wojskami, następna rozbudowywana, a trzecia - wyznaczana. Z trzeciej pozycji będzie zazwyczaj przeprowadzone szczegółowe rozpoznanie terenu. Kolejne pozycje będą zajmowane przez wojska batalionowego zgrupowania bojowego w toku walki, jeżeli na tym kierunku przeciwnik uzyska powodzenie i będzie starał się je rozwijać.

Za najbardziej optymalne wielkości pozycji bojowych pododdziałów batalionowego zgrupowania bojowego przyjmuje się:

- dla kompanii - szerokość 1,5 km, głębokość 1,1 km;
- dla plutonu - szerokość do 800 m, głębokość do 500 m.

W pasie obrony dywizji wszystkie pozycje bojowe - niezależnie od tego czy są obsadzone przez wojska, czy nie i dla jakiego szczebla dowodzenia przeznaczone - są kolejno numerowane w skali całej dywizji.

Jeżeli batalionowe zgrupowanie bojowe zajmować będzie obronę na kierunku planowanego kontrataku odwodu dywizyjnego, to może zajmować tylko jedną pozycję obrony, która jednocześnie będzie stanowiła rejon wyznaczony do obrony i odparcia zmasowanego uderzenia broni pancernej i wojsk zmechanizowanych przeciwnika. Obrona jednej pozycji /do 3 km w głąb/ całego batalionowego zgrupowania bojowego może mieć miejsce w przypadku konieczności utrzymania za wszelką cenę ważnego odcinka terenu, np. panującego nad okolicą wzgórze, miejscowości itp.

Oprócz rejonu działań bojowych i rubieży batalionowe zgrupowanie bojowe może otrzymać pas obrony, który w zależności od konkretnej sytuacji, otrzymanego zadania i prawdopodobnych sił nacierającego przeciwnika może być: wąski /szerokość do 5 km, głębokość do 8 km i więcej/ lub szeroki 10 - 15 km, głębokość do 25 km .

Węższy pas działania będzie wyznaczony batalionowemu zgrupowaniu bojowemu wówczas, gdy otrzyma ono zadanie prowadzenia walki obronnej na skrzydle zgrupowania sił głównych brygady. W tym wypadku jego kompanijne zgrupowania bojowe rozmieszcza się w taki sposób, żeby pokryć możliwe kierunki natarcia przeciwnika. W całym pasie obrony, na dogodnych

rubieżach terenowych, wybiera się i przygotowuje pozycje bojowe przeznaczone do ich zajęcia w toku prowadzenia walki. Regulamin FM100 - 5 zaleca, jako minimum, posiadanie dla każdego kompanijnego zgrupowania bojowego trzech pozycji bojowych urzutowanych w głąb, między którymi wyznacza się i przygotowuje ukryte /zamaskowane/ drogi manewru. Prawdopodobne kierunki natarcia przeciwnika zaminowuje się.

Szerszy pas działania batalionowego zgrupowania bojowego będzie wyznaczany na drugorzędnych kierunkach obrony dywizji, z których większa część jej sił i środków została przegrupowana na kierunek głównego uderzenia przeciwnika. Organizowanie obrony w takiej sytuacji będzie polegało na wyznaczeniu większej liczby pozycji bojowych /w porównaniu z obowiązującymi normami/ dla kompanijnych zgrupowań bojowych oraz przygotowaniu ich w celu osłony możliwych kierunków natarcia przeciwnika.

Dla utrzymania ważnych kluczowych odcinków /rejonów/ terenu batalionowe zgrupowanie bojowe może otrzymać zadanie zajęcia i rozbudowy punktu oporu, który przedstawiać będzie sobą silnie umocnioną pozycję. Uważa się, że do obrony punktu oporu najbardziej celowo jest wyznaczać batalionowe zgrupowanie bojowe, w składzie którego przeważa piechota zmechanizowana. Punkt oporu przygotowuje się do obrony okrężnej i odparcia nacierających wojsk przeciwnika z dowolnego kierunku, a także z powietrza. Stanowiska ogniowe środków rażenia wybiera się z takim wyliczeniem, aby mogły prowadzić ogień na maksymalnych donośnościach, wzajemnie wspierać się i odeprzeć ogniem siły przeciwnika, które włamały się w głąb punktu oporu.

Amerykańscy specjaliści wojskowi sił lądowych uważają, że dla utrzymania zdolności bojowej przez batalionowe zgrupowanie bojowe w punkcie oporu istnieje konieczność przygotowania około 300 okopanych pozycji dla czołgów, transporterów, wyrzutni ppk i broni strzeleckiej. W związku z tym dla wykonania ukryć, okopów i innych umocnień polowych przewiduje się wykonanie odpowiedniej rozbudowy inżynieryjno-saperskiej. Szczególnie zaś zaleca się stosowanie różnorodnych rodzajów zapór, głównie pól minowych.

W obronie aktywnej batalionowe zgrupowanie bojowe z reguły ugrupowuje się w jednym rzucie. Kompanijne zgrupowania bojowe mogą ugrupowywać się w linię, kątem w przód lub w tył, schodami w lewo lub w prawo. Na szczeblu batalionowego zgrupowania bojowego z reguły nie wydziela /organizuje/ się odwodu, zatem będzie prowadzić walkę obronną w ugrupowaniu jednorzutowym.

Oprócz kompanijnych zgrupowań bojowych w skład elementów ugrupowania

bojowego batalionowego zgrupowania bojowego wchodzi stanowiska ogniowe wyrzutni przeciwpancernych pocisków rakietowych TOW, moździerzy i artylerii.

Główną rolę w organizacji obrony aktywnej na szczeblu batalionowego zgrupowania bojowego spełnia przygotowanie skutecznego systemu ognia, który powinien zapewnić takie jego nasycenie na wszystkich donośnościach jakie będą niezbędne do rażenia wszystkich celów, głównie czołgów, BWP i transporterów opancerzonych przeciwnika. Osiąga się to przez właściwe rozmieszczenie środków ogniowych na stanowiskach, co zależy od:

- prawdopodobnego nasycenia czołgów, BWP i innych pojazdów opancerzonych, które przeciwnik może rozwinąć na kierunku danego batalionowego zgrupowania bojowego;
- czasu, przez jaki wszystkie te pojazdy będą znajdowały się w terenie odkrytym i będą stanowiły dogodny cel dla środków ogniowych;
- możliwości własnych środków ogniowych w zwalczaniu przeciwnika na maksymalnych odległościach.

Wcześniej niż uwzględnienie tych czynników w systemie ognia pozwoli dowódcy batalionowego zgrupowania bojowego na lepsze zorganizowanie obrony i skuteczniejsze wykorzystanie środków, którymi dysponuje. Na przykład jeżeli przeciwnik będzie dobrze widoczny z odległości 2.500 m, to w składzie zgrupowania należałoby mieć obowiązkowo większą liczbę wyrzutni ppk TOW i bardzo dokładnie przygotować dla nich sektory ostrzału. W tej sytuacji uznaje się za celowe ustawić zapory inżynieryjne przed przednim skrajem obrony, aby zmusić wojska przeciwnika do pozostania na terenie odkrytym przez możliwie najdłuższy okres. Jeżeli większość wozów bojowych przeciwnika będzie widoczna z odległości tylko 1000-1500 m, to dowódca batalionowego zgrupowania bojowego będzie zmuszony przedsięwziąć środki zapewniające jednoczesne powiadomienie wszystkich pododdziałów o podejściu wojsk przeciwnika, rozmieścić na stanowiskach możliwie największą liczbę ppk DRAGON i czołgów, ustawić zapory inżynieryjne tak, aby opóźniły podchodzenie wojsk przeciwnika oraz przygotować ognie zaporowe artylerii. Jeżeli przeciwnik będzie wykonywał główne uderzenie pododdziałami piechoty zmechanizowanej, a kierunki jego natarcia okażą się dobrze ukryte i zamaskowane, to dowódca batalionowego zgrupowania bojowego powinien zorganizować gęstą sieć posterunków obserwacyjnych, rozmieścić na stanowiskach ogniowych maksymalną ilość broni strzeleckiej, ppk DRAGON, pancernic i innych środków ogniowych.

Inżynieryjną rozbudowę rejonu działań bojowych /pozycji bojowej lub

pasa obrony/ batalionowego zgrupowania bojowego przewiduje się przeprowadzić w takim zakresie, na jaki pozwala czas i ilość dysponowanych sił i środków, a także w zależności od warunków terenowych. Istniejące naturalne przeszkody terenowe wzmacnia się zaporami inżynieryjnymi tak, aby zmuszały przeciwnika do wyjścia na teren odkryty, co pozwoliłoby niszczyć i obezwładniać jego siłę żywą i technikę bojową ogniem broni batalionowego zgrupowania bojowego.

Najbardziej efektywnymi w tym wypadku zaporami inżynieryjnymi będą pola minowe piechotne i panc, na których ustawienie potrzebny jest stosunkowo krótki czas. Pola minowe ustawiane będą przez kompanijne zgrupowania bojowe wzmocnione pododdziałami saperów. Pole minowe przed przednim skrajem obrony kompanijnego zgrupowania bojowego może mieć długość do 500 m.

Szczególną uwagę przywiązuje się do rozpoznania przeciwnika. Do wykrycia jego zamiaru za celowe uważa się wykorzystanie etatowych pododdziałów rozpoznawczych i technicznych środków rozpoznania batalionu, na bazie którego zorganizowano batalionowe zgrupowanie bojowe.

W celu wykrycia prawdopodobnych kierunków natarcia przeciwnika przed przednim skrajem obrony działać będą patrole rozpoznawcze, ponadto będą organizowane punkty obserwacyjne. W warunkach ograniczonej widoczności główny ciężar rozpoznania spocznie na technicznych środkach rozpoznania. Zwiększy się także liczba patroli rozpoznawczych i punktów obserwacyjnych, w szczególności na prawdopodobnych kierunkach natarcia przeciwnika, a także na skrzydłach i w lukach między pozycjami bojowymi.

Z chwilą przejścia przeciwnika do natarcia dowódca batalionowego zgrupowania bojowego wykorzystuje wszystkie dostępne środki rozpoznawcze, a także informacje otrzymywane z wyższych szczebli dowodzenia i od sąsiadów, określa najbardziej możliwe kierunki zagrożenia oraz prawdopodobne siły i skład bojowy przeciwnika. Jest to niezbędne w celu przegrupowania kompanijnych zgrupowań bojowych na nowe pozycje bojowe, które zapewnią dostateczne rażenie ogniem nacierających wojsk przeciwnika. Kompanijne zgrupowania bojowe, znajdujące się na kierunkach zagrożenia, mogą zostać dodatkowo wzmocnione plutonami czołgów i piechoty zmechanizowanej oraz drużynami ppk TOW.

Gdy zachodzi konieczność przegrupowania całego batalionowego zgrupowania bojowego z kierunku drugorzędneho na główny wówczas dowódca powinien wydać rozkaz o przegrupowaniu nie później niż 15 minut po otrzymaniu takiego rozkazu od wyższego przełożonego.

W granicach rejonu działań bojowych /pozycji, pasa/ batalionowe zgrupowanie bojowe może prowadzić ogień i dokonywać manewru swoimi środkami bez ograniczeń, natomiast poza nim zaleca się uzgadniać współdziałanie z sąsiadami.

Po uzyskaniu informacji o rozpoczęciu ruchu przez nacierające wojska przeciwnika i o liczebności jego sił i środków dowódca batalionowego zgrupowania bojowego zarządza gotowość do otwarcia ognia przez pododdziały i środki ogniowe. Z chwilą pojawienia się czołgów, BWP i transporterów opancerzonych przeciwnika na odległości 3000-2500 m, zaczynają prowadzić ogień wyrzutnie ppk TOW. Po wykonaniu zadań ogniowych obsługi wyrzutni zmieniają stanowiska ogniowe, aby uniknąć ognia przeciwnika.

Po podejściu przeciwnika na odległość 1500-1000m otwierają ogień czołgi i ppk DRAGON ze składu kompanijnych zgrupowań bojowych. W tym czasie obsługi wyrzutni ppk TOW zajmują stanowiska ogniowe w głębi i na skrzydłach rejonu obrony, w odległości około 3000 m od przeciwnika, aby zapewnić możliwość dalszego zwalczania celów bez narażania się na ogień i BWP przeciwnika. Jest to spełnienie jednej z zasad obrony aktywnej, a mianowicie zadanie maksymalnych strat przeciwnikowi w sile żywej i technice bojowej i osłabienie jego siły uderzeniowej z zachowaniem własnych zdolności bojowych.

Czołgi, prowadzące ogień do celów opancerzonych przeciwnika, oddają po 3-6 strzałów, a następnie zmieniają pozycję, aby przeciwnik nie mógł ich zniszczyć ogniem własnych czołgów.

W toku prowadzenia działań bojowych przewiduje się wykonywanie kontrataków siłami batalionowego i kompanijnego zgrupowania bojowego, jak też siłami plutonów. Kontratak ograniczonymi siłami czołgów może być wykonany tylko w przypadku, jeżeli przeciwnik będzie w dużym stopniu osłabiony i odkryty, tzn. będzie łatwym celem do zniszczenia. Czasami kontratak wykonywany będzie w celu przywrócenia pierwotnego położenia i wówczas uderzenie wykonywane będzie przeważającymi siłami. Liczy się głównie na to, że przeciwnik będąc odkryty, nie będzie przygotowany do obrony. Kontratakujące pododdziały po wykonaniu zadania z powrotem zajmują poprzednie pozycje, ponieważ przeciwnik może ponownie podjąć przeciwdziałanie.

W toku walki obronnej batalionowe zgrupowanie bojowe może otrzymać zadanie prowadzenia działań opóźniających. Najczęściej batalionowe zgrupowanie bojowe otrzyma zadanie prowadzenia działań opóźniających wal-

cząco w pasie przesłaniania lub na drugorzędym kierunku zasadniczego rejonu obrony. Dowódca batalionowego zgrupowania bojowego ugrupowuje wówczas kompanijne zgrupowanie bojowe w taki sposób, aby miały możliwość prowadzenia obserwacji i ognia na największą odległość. Jeżeli będzie pozwalał czas, to przeprowadzane będą prace inżynierskie, mające na celu wzmocnienie istniejących przeszkód terenowych i ustawianie zapór, w tym również minowych i fugasowych.

W toku prowadzenia działań opóźniających broniące się pododdziały będą starały się zmusić przeciwnika do rozwinięcia sił głównych w ugrupowanie bojowe i - gdy to będzie możliwe - wycofają się na zawczasu przygotowane pozycje. Naacierający przeciwnik prawdopodobnie będzie zmuszony do przejścia w szyki przedbojowe i organizowania dalszego marszu zbliżania. W podobny sposób zaleca się prowadzić działania na kolejnej pozycji. Podobną taktykę działań stosuje się w celu wprowadzenia przeciwnika w błąd, tak aby w końcowym efekcie nie był on w stanie prowadzić aktywnych działań zaczepnych.

Specyfika działań batalionowego zgrupowania bojowego w połączeniu z wysokim poziomem wyszkolenia bojowego jego stanu osobowego, zdaniem amerykańskich specjalistów wojskowych, powinna zapewnić powodzenie działań w obronie aktywnej.

4.2. Prowadzenie obrony aktywnej przez dywizje

Obrona pasa przesłaniania ma na celu: zmuszenie naacierającego przeciwnika do odkrycia jego zamiarów, przede wszystkim kierunku głównego uderzenia; wprowadzenie przeciwnika w błąd odnośnie do rozmieszczenia głównego rejonu obrony; zadanie mu maksymalnych strat i zapewnienie wojskom własnym niezbędnego czasu do wykonania manewru, rozwinięcia i zorganizowania silnej obrony.

Dla realizacji powyższego celu wojska wydzielone do pasa przesłaniania zamierza się wzmocnić środkami przeciwpancernymi, artylerią polową, środkami OPL i WRE, wojskami inżynieryjnosaperskimi i śmigłowcami przeciwpancernymi. Poza tym działania wojsk własnych w pasie przesłaniania mogą być wspierane przez artylerię ze stanowisk ogniowych rozmieszczonych w głównym rejonie obrony i uderzeniami lotnictwa.

Z zasady dla każdego batalionowego zgrupowania bojowego będzie przydzielany dywizjon samobieżnych haubic 155 mm. Oprócz tego nie należy wykluczać możliwości wsparcia ognia dywizjonów hb 155mm przez dywizjony artylerii haubic 203,2 mm, a niekiedy i armat 175 mm. Przy czym przewiduje się jeden dywizjon 203,2 mm lub armat 175 mm na trzy dywizjony

lub 155 mm. Wszystkie wymienione wyżej środki będą prowadzić ogień przede wszystkim do celów znajdujących się poza pasem odpowiedzialności /działania/ batalionowego zgrupowania bojowego oraz w ramach osłony systemu zapór, prowadzenia walki z artylerią batalionową nacierającego przeciwnika i obezwładniania jego sił i środków OPL.

Na okres prowadzenia walki w pasie przesłaniania zaleca się organizować tymczasowe grupy artylerii polowej /np. brygadę/, których pododdziały będą wspierać walkę wojsk osłonowych. Uważa się za celowe wspierać batalionowe zgrupowanie bojowe artylerią różnego kalibru. W związku z tym będą prawdopodobnie organizowane mieszane dywizjony artylerii. W skład mieszanego dywizjonu artylerii mogą zatem wejść dwie baterie samobieżnych haubic 155 mm i bateria haubic 203,2 mm.

Artyleria polowa w pasie przesłaniania rozwijać się będzie w taki sposób, by mieć możliwość prowadzenia ognia do tych celów, które będą wykrywane przez wojska osłonowe. W zależności od warunków terenowych i odległości prowadzenia ognia stanowiska ogniowe artylerii organizuje się w odległości 3-6 km od przedniego skraju pierwszej pozycji opóźniania. Poszczególne baterie dywizjonu rozmieszcza się na SO w odległości 2-5 km jedna od drugiej, a zmiany SO wykonuje się kolejno bateriami.

Osiłonę przeciwlotniczą wojsk w pasie przesłaniania stanowią plutony VULCAN z dywizjonu CHAPPARAL - VULCAN. Ogółem w pasie przesłaniania może działać do baterii VULCAN, która będzie prowadzić walkę z przeciwnikiem powietrznym plutonami, a niekiedy i pojedynczymi zestawami. Głównym zadaniem sił OPL jest zwalczanie śmigłowców, szczególnie ppanc. oraz bezpilotowych środków rozpoznania przeciwnika.

Bezpośrednie wsparcie lotnicze wojsk osłonowych w pasie przesłaniania będzie realizowało lotnictwo taktyczne, które może wykonać do 40 samolotolotów na dobę. Będzie ono wykonywać uderzenia na drugie rzuty, środki OPL i WRE, SS rakiet, SO artylerii i moździerzy, SD i inne obiekty przeciwnika.

Przywiązując dużą wagę do walki z czołgami przeciwnika, dowództwo sił lądowych Stanów Zjednoczonych AP przewiduje użycie w pasie przesłaniania korpusnej brygady śmigłowców ppanc. Będą one mogły działać jako wzmożenie wojsk osłonowych lub samodzielnie w celu osłony całego pasa przesłaniania, bądź jego części. W pierwszym przypadku brygada może być przydzielona rozpoznawczemu pułkowi przeciwpancernemu. Wówczas jej bataliony będą działać bezpośrednio przed przednim skrajem lub zaraz za nim, na kierunkach przewidywanego działania czołgów przeciwnika.

Według oceny teoretyków wojskowych Stanów Zjednoczonych AP przy sprzyjających warunkach atmosferycznych i terenowych dla działania śmigłowców przeciwpancernych skuteczność działania wojsk osłonowych może zwiększyć się o 50%.

Jeżeli pas przesłaniania ma większą szerokość, a ilość wojsk osłonowych nie jest wystarczająca, to brygada śmigłowców przeciwpancernych może otrzymać zadanie osłony jego części, a niekiedy i całości.

Inżynierska rozbudowa pasa przesłaniania polegać będzie na budowie zapór inżynierskich na drogach prawdopodobnego rozwijania się wojsk przeciwnika, na przewidywanych kierunkach jego natarcia, a także na rozbudowie okopów dla stanów osobowych i sprzętu bojowego wojsk osłonowych. W celu udzielenia niezbędnej pomocy wojskom organizującym pas przesłaniania i wykonania najbardziej pracochłonnych prac inżynierskich mogą one być wzmacniane jedną - dwoma kompaniami saperów /na każde batalionowe zgrupowanie bojowe - do plutonu saperów/.

Wojska osłonowe, wspólnie z pododdziałami saperów przygotowywać będą w pasie przesłaniania pozycje opóźniania, które mogą być organizowane w odległości 8-10 km jedna od drugiej. Według oceny teoretyków wojskowych Stanów Zjednoczonych AP odległość ta /między pozycjami/ jest wystarczająca, żeby zmniejszyć tempo natarcia przeciwnika, zmusić go do zmiany SO artylerii, a przy tym zadać mu znaczne straty w sile żywej i sprzęcie bojowym. W miarę dysponowania odpowiednią ilością czasu pozycje te mogą być rozbudowane pod względem inżynierskim i umacniane różnego rodzaju zaporami.

Wojska osłonowe będą zajmować swoje pozycje w pasie przesłaniania zgodnie z rozkazem dowódcy korpusu. Przy tym batalionowe zgrupowania bojowe, mające prowadzić działania bojowe na prawdopodobnym kierunku głównego uderzenia przeciwnika, otrzymają węższy pas działania i większą wspierającą siłę i środki. Jeżeli w trakcie prowadzenia walki w pasie przesłaniania kierunek głównego uderzenia przeciwnika okaże się inny niż oceniano, to przewiduje się wykonanie manewru pododdziałami w celu stworzenia niezbędnego ugrupowania wojsk, zdolnego do przeciwstawienia się nacierającemu przeciwnikowi.

W celu zmuszenia przeciwnika do rozwinięcia się w szyki bojowe jeszcze przed jego dojściem do głównego rejonu obrony zaleca się wojskom osłonowym prowadzenie aktywnych działań w pasie przesłaniania.

Skuteczne rażenie czołgów, bojowych wozów piechoty i innych celów w ugrupowaniu bojowym przeciwnika zamierza się osiągnąć poprzez głębo-

kie urzutowanie środków przeciwpancernych i do strzelania ogniem pośrednim. Ogień do podchodzących kolumn przeciwnika rozpoczyna artyleria i moździerze z zakrytych SO na maksymalny swój zasięg. Dopiero po zbliżeniu się przeciwnika do pierwszej pozycji wojsk osłonowych zaleca się rozpoczęcie ognia przez wyrzutnie ppk i pozostałe środki /wyrzutnie GSRS i śmigłowce ppanc/.

W wypadku włamywania się przeciwnika w rejony obrony batalionowych zgrupowań bojowych na pierwszej pozycji zaleca się pod osłoną ognia artylerii i moździerzy, uderzeń lotnictwa taktycznego i śmigłowców ppanc - wycofanie ich na kolejne pozycje w głąb, przy czym ważne jest, by przeciwnik nie zaniechał dalszego rozwijania natarcia. Jednocześnie wykonuje się manewr batalionowymi zgrupowaniami bojowymi na zarysowujący się kierunek głównego uderzenia przeciwnika.

Istotne jest określenie odpowiedniego momentu rozpoczęcia wycofywania się na kolejną pozycję. Za najbardziej odpowiednią uważa się chwilę w której przeciwnik rozpoczął przegrupowania swoich sił i środków w celu stworzenia zgrupowania uderzeniowego i rozbicia bądź obejścia broniących się sił, a nie ma już możliwości odstąpienia od realizacji powziętej decyzji. Ponadto moment ten uważa się za najbardziej dogodny do wykonania na przeciwnika zmasowanych uderzeń ognia artylerii, lotnictwa i śmigłowców ppanc.

Gdy zaistniała sytuacja będzie sugerowała możliwość zatrzymania natarcia przeciwnika przez pewnen okres czasu, wówczas część wojsk osłonowych - z reguły kompanijne lub batalionowe zgrupowanie bojowe - zajęcie dogodny w sensie taktycznym odcinek terenu lub obiekt /np. most, przełęcz itp./ i utrzymywać go będzie niezależnie od strat. Pozostałe wojska w tym okresie wycofują się, prowadząc działania opóźniające.

Według poglądów teoretyków wojskowych Stanów Zjednoczonych AP tego rodzaju taktyka działania wojsk osłonowych zmuszać będzie przeciwnika do podciągnięcia artylerii, przegrupowania sił i środków do wykonania głównego uderzenia, tym samym ujawnienia swej siły i zamiaru.

Po wycofaniu się wojsk osłonowych na rubież współdziałania, która znajduje się w odległości 9 - 16 km od przedniego skraju głównego rejonu obrony, przechodzą one w podporządkowanie brygad pierwszego rzutu dywizji, w pasie których aktualnie prowadzą działania bojowe, nie - zależnie od tego kto dowodził nimi w trakcie walki w pasie przesłania.

W celu ustalenia sprawnego podporządkowania odpowiednio wcześniej organizuje się współdziałanie i łączność. Dowódcy brygad podejmować będą odpowiednie przedsięwzięcia zapewniające sprawne dowodzenie

przechodzącymi w ich podporządkowanie pododdziałami. Ponadto będą wyznaczać - oprócz rubieży współdziałania - punkty spotkania i przekroczenia wojsk przez przedni skraj głównego rejonu obrony.

Po przejściu w podporządkowanie brygady każde batalionowe zgrupowanie bojowe będzie działać zgodnie z decyzją swojego dowódcy brygady. Działania batalionowych zgrupowań bojowych od rubieży współdziałania do przedniego skraju głównego rejonu obrony polegać będą na prowadzeniu: obrony, działań opóźniających lub wycofywaniu się dopóty, dopóki przeciwnik nie podejdzie do przedniego skraju głównego rejonu obrony.

Prowadzenie walki o utrzymanie głównego rejonu obrony.

Z chwilą podejścia przeciwnika do przedniego skraju głównego rejonu obrony stosowane będą wszelkie środki w celu niedopuszczenia do przełamania go.

Podobnie jak w obronie rejonu może być stosowane kontrprzygotowanie, w którym udział weźmie lotnictwo i artyleria. Zasadniczymi obiektami uderzeń lotnictwa i ognia artylerii będą środki przenoszenia broni jądrowej, artyleria, stanowiska dowodzenia i zgrupowania wojsk, zwłaszcza pancernych.

W ślad za kontrprzygotowaniem do walki włącza się pododdziały rozwinięte w głównym rejonie obrony. Będą one razić ogniem ważniejsze cele w ugrupowaniu bojowym przeciwnika, skupiając główny wysiłek na niszczeniu czołgów, bojowych wozów piechoty, środków ppanc itp.

Uważa się, że w celu osiągnięcia powodzenia przy odpięciu natarcia przeciwnika każdy oddział, pododdział winien w określonym czasie zniszczyć określoną ilość celów. W szczególności batalion powinien zniszczyć 250 celów w ciągu 10 minut; dywizja - ponad 2000 celów w czasie od kilku godzin do jednej doby; korpus ponad 3000 celów w okresie od 3 do 5 dob.^{1/}

W interesie pomyślnego wykonania powyższego zadania każdemu dowódcy prowadzącemu obronę aktywną wyznaczane będą odpowiednie strefy odpowiedzialności, w granicach których będzie ono zobowiązane prowadzić wzmożone rozpoznanie. I tak dowódca batalionowego zgrupowania bojowego powinien zorganizować i prowadzić rozpoznanie na głębokość 4 - 5 km / pierwsza strefa rozpoznania taktycznego/, na której możliwa jest bezpośrednia obserwacja celów i zwalczanie ich ogniem na wprost. Dowódcy brygad będą organizować i prowadzić rozpoznanie na głębokość do 50 km / druga strefa rozpoznania taktycznego/. Jest to strefa prowadzenia ognia do celów z zakrytych stanowisk ogniowych, ognia kontrbaterijnego i manewru. Dowódcy dywizji i korpusów organizują i prowadzą rozpoznanie na głębokość do 150 km / trzecia strefa/, na której obiekty przeciw-

^{1/}Na podstawie Military Review, 1978, sierpień, str. 6.

nika niszczone będą przez wyrzutnie LANCE i lotnictwo wspierające.

Dowódcy dywizji i brygad po ustaleniu kierunku głównego uderzenia przeciwnika będą wzmacniać swoje wojska na zagrożonym kierunku poprzez przegrupowanie sił i środków na wąskie odcinki obrony o szerokości 6 - 12 km, gdzie może być ześrodkowanych od sześciu do ośmiu batalionowych zgrupowań bojowych i przeważająca większość innych środków.

Podczas przełamania przez nacierającego przeciwnika głównego rejonu obrony broniący się poprzez silne utrzymywanie zawczasu przygotowanych pozycji na skrzydłach przełamania i wyprowadzenie z jego centrum batalionowych zgrupowań bojowych będzie dążył do stworzenia worków ogniowych, wciągnięcia w nie, a następnie rozbijania głównych sił przeciwnika.

Według poglądów teoretyków wojskowych Stanów Zjednoczonych AP dowódca dywizji powinien podejmować decyzję, nawet na pograniczu ryzyka, o wycofaniu pododdziałów z mniej zagrożonych kierunków i przesunąć je na zagrożony kierunek, przegrupowując jednocześnie dodatkowe środki ogniowe oraz wykonując manewr ogniem.

Batalionowe zgrupowania bojowe, po otrzymaniu zadania przegrupowania się do wcześniej określonych rejonów działań bojowych w głębi pasa obrony brygady działającej na kierunku głównego uderzenia przeciwnika, w możliwie najkrótszym czasie wykonują przegrupowanie po wcześniej rozpoznanych i przygotowanych drogach. Dotychczas zajmowane przez nie rubieże /rejon/ osłania się /ubezpiecza/ pododdziałami rozpoznawczymi, śmigłowcami ppanc, ogniem artylerii, minowaniem powierzchniowym dróg podejścia do tych rejonów /rubieży/, a niekiedy i minimalną ilością wojsk, tak by uniemożliwić przeciwnikowi nagłe, niespodziewane wykonanie uderzenia na te rejon /rubieże/ i opanowanie ich.

Jednym z zadań stojących przed broniącymi się wojskami w obronie aktywnej jest zadać przeciwnikowi maksymalne straty bez konieczności uporczywej obrony zajmowanego terenu. Stąd też należy sądzić, że batalionowe zgrupowania bojowe nie będą bronić uporczywie zajmowanych pasów /rejonów/ obrony, mogą wykonywać nawet kilka przesunięć w głąb ugrupowania brygady broniącej się w głównym rejonie obrony. Jedno przesunięcie może być wykonane na głębokość 3 - 5 km, a niekiedy i głębiej.

W wypadku gdy organizowany będzie punkt oporu, który ma spełniać w całokształcie obrony głównego rejonu obrony ważną rolę, wówczas broniące go batalionowe zgrupowanie bojowe będzie go utrzymywać uporczywą obroną. W tym czasie inne batalionowe zgrupowania bojowe będą prowadziły działania manewrowe i wspierać ogniem walkę batalionowego zgrupowania bojowego w punkcie oporu. W wyjątkowych wypadkach może być wykonany kontratak na jego korzyść.

Uważa się, że w obronie aktywnej kontrataki będą wykonywane tylko wówczas, gdy istnieją warunki - po jego wykonaniu - pozbawienia przeciwnika możliwości dalszego prowadzenia działań bojowych w określonym rejonie.

Kontrataki z reguły będą wykonywane rzadko, małymi siłami, ale za to w szybkim tempie. Jedynie na szczeblu dywizji przewiduje się wykonanie silnego kontrataku batalionowym zgrupowaniem bojowym, zwykle pancernym.

W wypadku gdy w pasie obrony dywizji przeciwnik wykona nie jedno, a na przykład dwa silne uderzenia /na dwóch kierunkach/, wówczas dowódca Korpusu może przyjąć wiele wariantów dalszego prowadzenia walki obronnej. Na przykład:

- wzmocnić broniącą się dywizję siłami i środkami korpusu, co pozwoli jej prowadzić walkę obronną na obu kierunkach:
- użyć na kierunku silniejszego uderzenia przeciwnika odwodową dywizję i w ten sposób kontynuować walkę obronną dwoma dywizjami:
- przejść do działań opóźniających i prowadzić je do określonej rubieży w głębi głównego rejonu obrony lub w tyłowym rejonie obrony, a następnie po przygotowaniu nowego głównego rejonu obrony siłami korpusu, zająć go przez dywizję prowadzącą działania opóźniające:
- prosić przełożonego o zezwolenie na użycie broni jądrowej, a po otrzymaniu zgody prowadzić dalszą obronę z jej użyciem.

Rozpatrując prowadzenie obrony rejonu i ruchowej można stwierdzić, że uzyskanie powodzenia w obu tych formach obrony uzależnione jest w głównej mierze od dokładności określenia /odgadnięcia/ kierunku głównego uderzenia przeciwnika. Gdy kierunek ten będzie określony /odgadnięty/ właściwie - na podstawie oceny prawdopodobnego charakteru działania przeciwnika - wówczas broniący się może z powodzeniem wykorzystać swoje możliwości i rozstrzygnąć walkę na swoją korzyść. Jeżeli zaś kierunek głównego uderzenia przeciwnika zostanie błędnie określony, to obrońca, przywiązany do określonego terenu, zwłaszcza w obronie rejonu, pozbawiony możliwości wykonania manewru siłami i środkami, atakowany od czoła i ze skrzydeł musi ponieść straty. Natomiast w obronie aktywnej ugrupowanie sił i środków przyjmowane jest na podstawie oceny realnych działań przeciwnika i zdolne jest do natychmiastowego reagowania na jego działania.

ZAKOŃCZENIE

Przedstawiona problematyka organizacji i prowadzenia obrony aktywnej pozwala stwierdzić, że bitwa w tej formie obrony powinna rozegrać

się przede wszystkim w pasie przesłaniania lub w poprzedniej części głównego rejonu obrony. Organizacja obrony opierać się będzie na pozycjach pododdziałów pierwszego rzutu i na kolejno obsadzonych pozycjach w głębi obrony. Wysoka manewrowość pododdziałów ma zapewnić możliwość sesrodkowania sił i środków we właściwym czasie i rejonie, by móc rozbić przeważające siły zgrupowania uderzeniowego przeciwnika. Na oczekiwanym kierunku głównego uderzenia przeciwnika będzie, kosztem odcinków mniej zagrożonych, skupiony główny wysiłek obrony, głównie w formie rozbudowanych i silnie obsadzonych punktów oporu lub pozycji. Odchodzi się od koncepcji tworzenia drugich rzutów w dotychczasowym rozumieniu, by tym samym możliwie jak najwięcej sił i środków angażować do działań pierwszego rzutu. W dywizji i brygadzie odwoły będą tworzone i urzutowane w głąb na prawdopodobnym kierunku uderzenia przeciwnika z sił nie zaangażowanych bezpośrednio w walce. Kontrataki mają być organizowane przede wszystkim z ograniczonym celem i zadaniem. W kontratakach lokalnych będą brać udział siły i środki wystarczające do natychmiastowego obsadzenia pozycji po wykonaniu nakazanego zadania.

W obronie aktywnej dostrzec można następujące zalety:

- a/ dzięki wczesnemu rozpoznaniu zgrupowania uderzeniowego przeciwnika możliwe będzie wyhamować w pasie przesłaniania tempo jego podejścia do głównego rejonu obrony, wciągając go jednocześnie w rejon uderzeń ogniowych;
- b/ równomierne rozmieszczenie sił i środków w całym pasie obrony pozwoli na maskowanie głównego wysiłku obrony oraz wykonanie szybkiego manewru z chwilą zarysowania się kierunku głównego uderzenia;
- c/ zmuszanie nacierającego przeciwnika do ciągłej walki w zwartych i spieszonych sztykach bojowych przez stwarzanie przed frontem atakującego zapory w postaci zwartego pierścienia o dużym zagęszczeniu sił i środków, co według doświadczeń wojennych daje szansę załamania natarcia;
- d/ zmuszanie nacierającego do wcześniejszego wprowadzania odwodów do walki;
- e/ wzbranianie nacierającemu przeciwnikowi rozwinięcia wysokiego tempa natarcia, kanalizowanie jego ruchu w celu wykonania skutecznych uderzeń ogniowych;
- f/ możliwość elastycznego użycia śmigłowców przeciwpancernych i systemów minowania powierzchniowego:

Natomiast do słabych stron obrony aktywnej można zaliczyć:

- a/ zwiększoną wrażliwość zgrupowań tworzonych do prowadzenia obrony w momencie wykonywania przez nie manewru z jednej pozycji na drugą;

- b/ trudność wycofania wojsk przy zmianie pozycji przy równych możliwościach manewrowych nacierającego i broniącego się;
- c/ niedostateczną głębokość obrony dywizji spowodowaną brakiem odwodów;
- d/ duże osłabienie, a w niektórych wypadkach nawet zupełne odsłonięcie znacznej części pasów obrony brygad pierwszego rzutu po wykonaniu manewru siłami, środkami na zarysowujący się kierunek głównego uderzenia nacierającego przeciwnika;
- e/ rozśrodkowanie sił noszące pewne cechy rozproszenia, bez wyraźnego określenia rejonu głównego wysiłku obrony, który jest atakowany dopiero w toku walki obronnej;
- f/ komplikację dowodzenia i utrzymanie ścisłego współdziałania między zgrupowaniami prowadzącymi obronę.

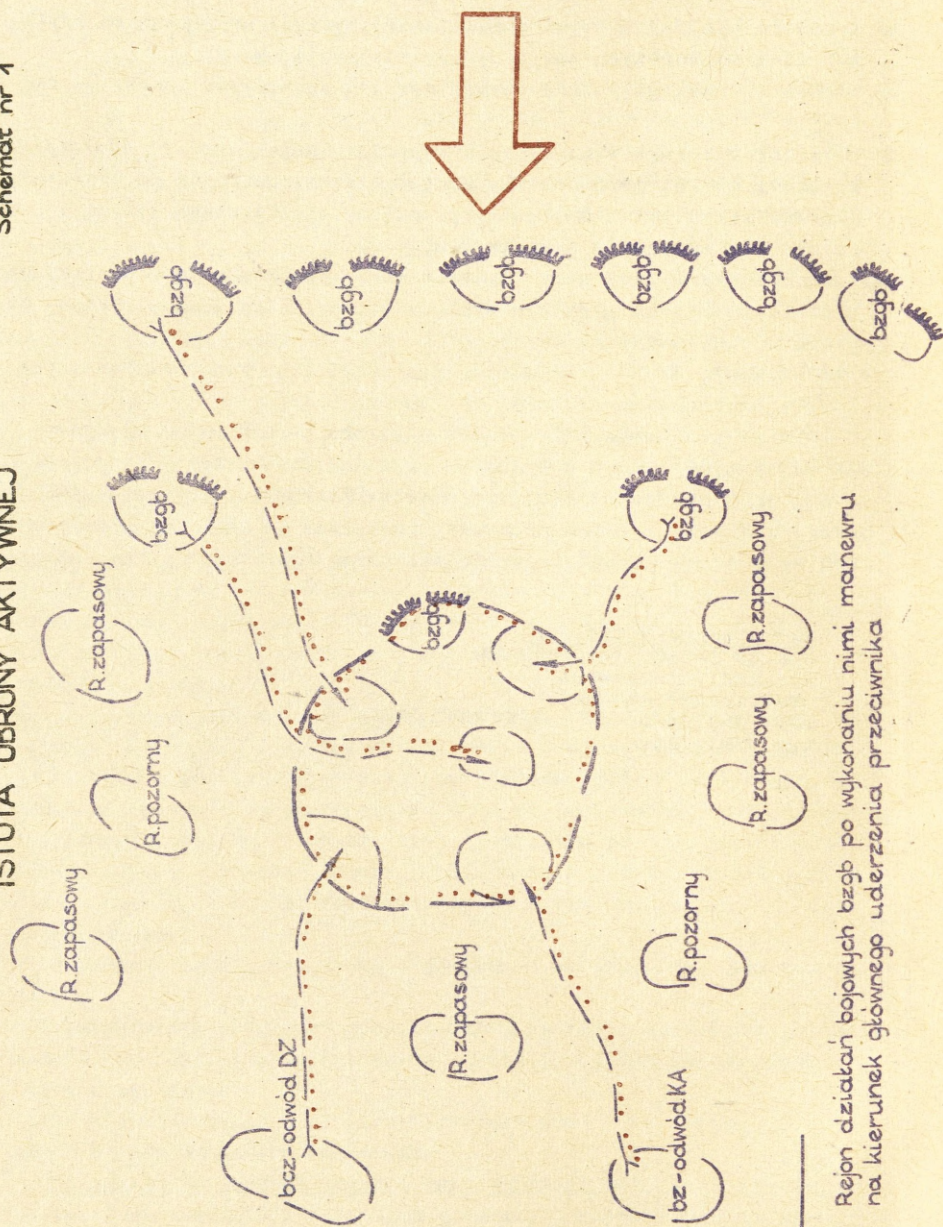
Biorąc pod uwagę silne i słabe strony obrony aktywnej, nasuwa się wniosek, że jednym z najbardziej skutecznych sposobów natarcia na nią jest nieujawnienie przedwcześnie kierunku głównego uderzenia, narzucenie dużego tempa natarcia, zwłaszcza na kierunku głównego uderzenia, oraz skuteczne wiązanie sił nieprzyjaciela na jego skrzydłach.

Wydrukowano w 150 egz.
 Egz. nr 1-150 Bibl. Nauk OZS
 Wyk. mjr Tomaszewski
 Druk: zespół maszyn.
 Druk ASG WP nr pf 395/pf 1281/WF
 Kor. HW i R.Cz.

ISTOTA OBRONY AKTYWNEJ

Schemat nr 1

Rejon działań bojowych bzcgb po wykonaniu nimi manewru na kierunku głównego uderzenia przeciwnika

Schemat nr 3

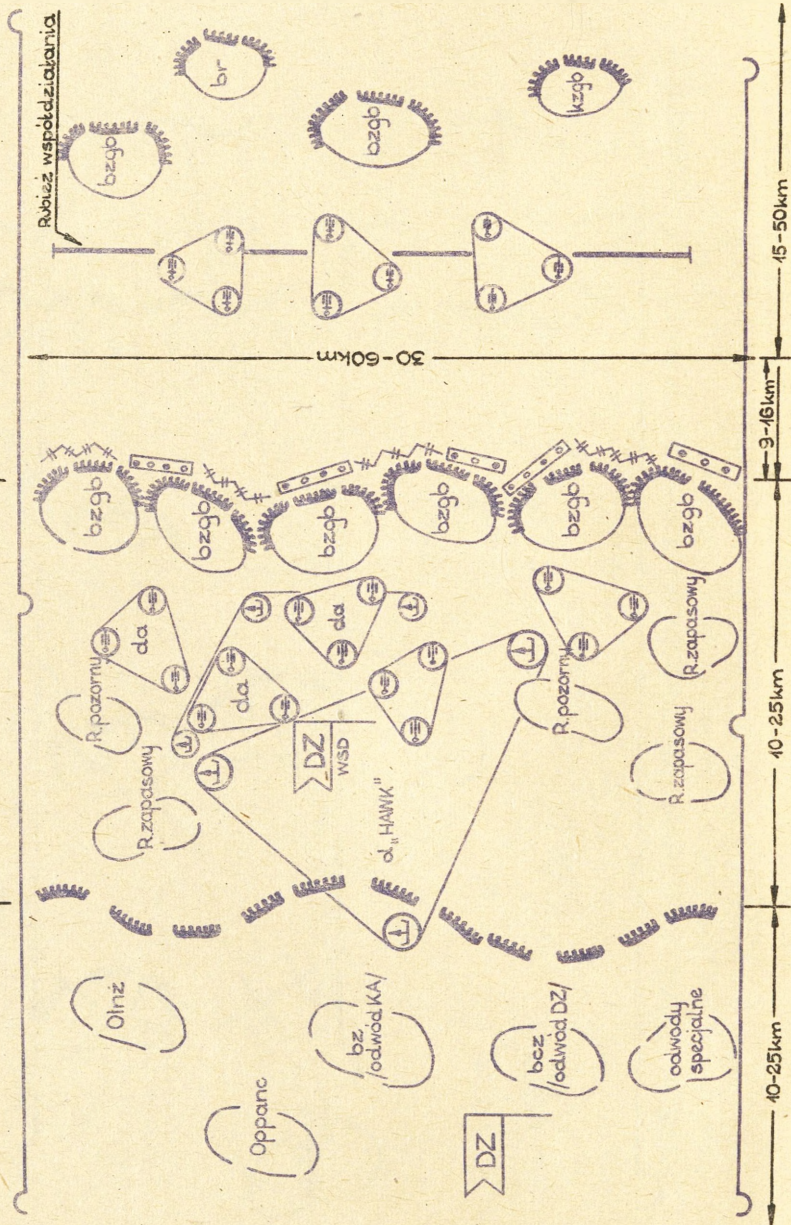
UGRUPOWANIE BOJOWE DYWIZJI W OBRONIE AKTYWNEJ

/WARIANT/

TYŁOWY REJON OBRONY

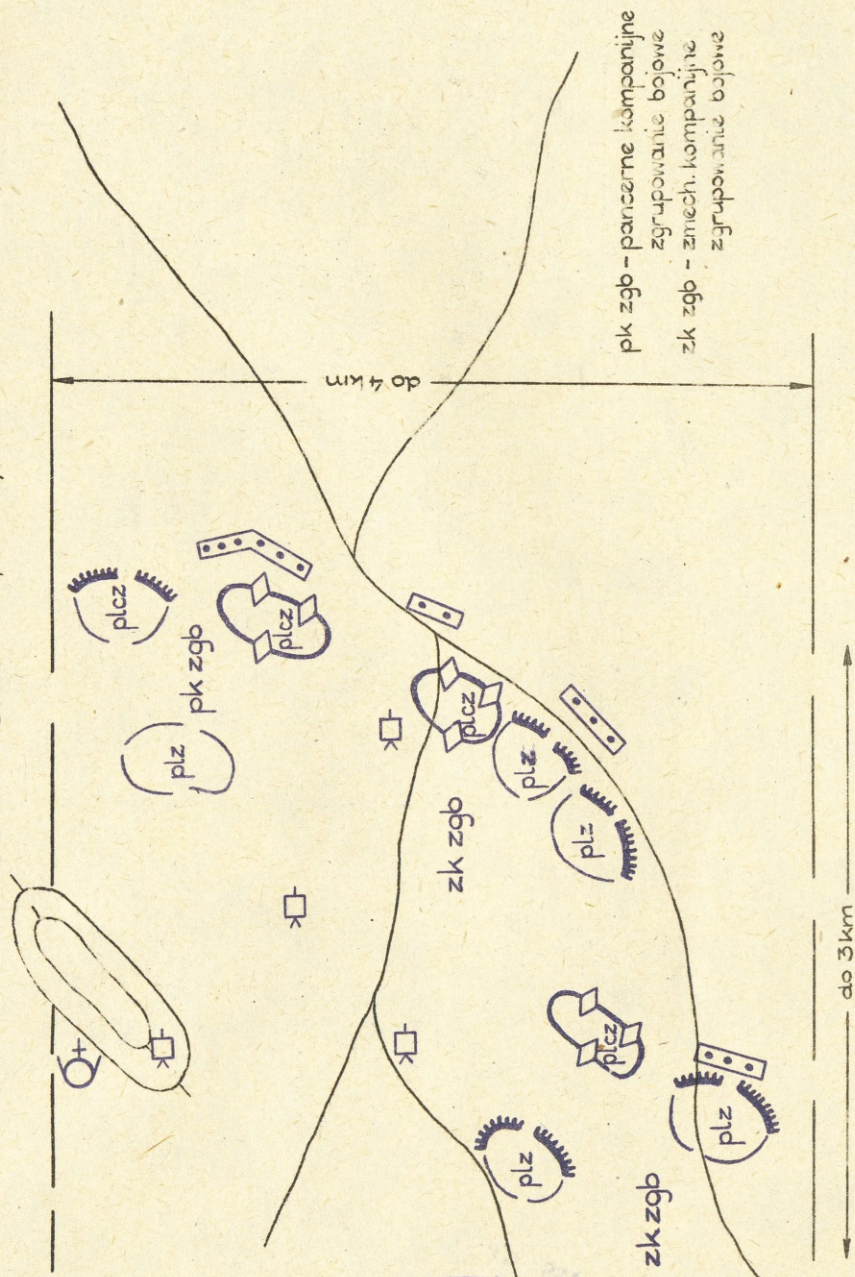
GŁÓWNY REJON OBRONY

PAS UBEZPIECZENIA

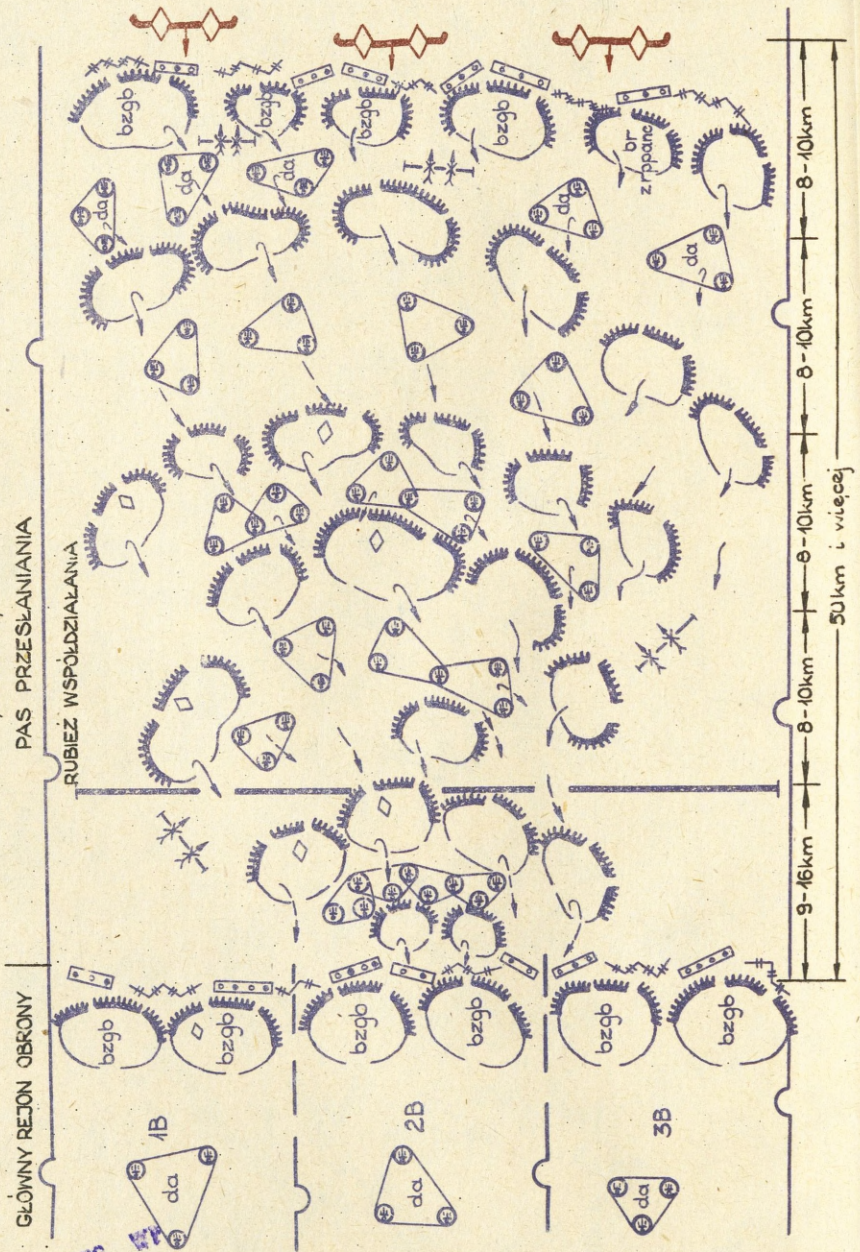
Schemat nr 4

BATALIONOWE ZGRUPOWANIE BOJOWE W OBRONIE REJONU
DZIAŁAŁAŃ BOJOWYCH (WARIANT)

Schemat n. 5

DZIAŁANIA WOJSK OSŁONOWYCH W PASIE PRZEŚLĄNIANIA
/WARIANT/

BIBLIOTEKA NAUKOWA ANS
Instytut Techniki Specjalnej

4540

1954